

НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ

НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Інновації в змісті сучасної шкільної літературної освіти передбачають реалізацію інтегрованого підходу та підготовку якісного навчально-методичного забезпечення на його засадах. Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної) – новий навчальний предмет у закладах загальної середньої освіти, упровадження якого зумовлено сучасними освітніми завданнями та унормовано новим Державним стандартом базової середньої освіти (2020). Об'єднання споріднених предметів шкільного літературного курсу Нової української школи забезпечує оптимізацію освітнього процесу, створення єдиного тематичного простору, допомагає уникненню дублювання (повторення і різнотлумачення) навчальної інформації у змісті української літератури та зарубіжної літератури як окремих навчальних предметів. Системно, взаємопов'язано й послідовно представлений одним учителем навчальний матеріал сприятиме формуванню в учнів цілісного уявлення про світовий літературний процес, невід'ємною та унікальною частиною якого є українське письменство. Для продуктивної реалізації інтегрованого підходу в шкільній літературній освіті в Інституті педагогіки НАПН України підготовлено модельну навчальну програму «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної)» для 5–6 класів закладів загальної середньої освіти (автори – Т. Яценко, І. Тригуб), якій надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ МОН України № 795 від 12 липня 2021 року) [1]. Інтеграція передбачена як тематична (на основі спорідненості змісту тем шкільних курсів української та зарубіжної літератури для 5–6 класів), методична (спільні методи і прийоми навчання української та зарубіжної літератури) та діяльнісна (спільні види навчальної діяльності у процесі вивчення української та зарубіжної літератури).

На засадах інтегрованого підходу підготовлено підручники «Література (українська та зарубіжна). 5 клас», «Література (українська та зарубіжна). 6 клас», що мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» [2; 3]. Конкретизуємо прикладами.

Тематична інтеграція прослідковується на уроках літератури в 5 класі. У рубриці «Читацький путівник», що подається до кожного тематичного розділу, у доступному для п'ятикласників викладі конкретизовано ті предметні знання, які вони здобудуть у процесі опрацювання конкретної навчальної теми. Наприклад: «Далеке минуле завжди приваблює своєю загадковістю. Різні народи створювали свої мудрі, красиві й захопливі легенди, перекази, літописні оповіді, у яких навіки збережено історичну пам'ять. Художні твори цього розділу зачарують тебе неймовірними подіями. Ти помандруєш у далеке минуле різних народів, довідаєшся, що таке легенди, перекази та літописні оповіді, ознайомишся зі славетними людьми давніх епох. А поведуть тебе в цю захопливу мандрівку художні твори, мистецьке слово» [2, Ч. I, с. 150]. Під час вивчення казки «Фарбований шакал» із індійської фольклорної збірки «Панчатантра» та казки «Фарбований Лис» І. Франка також передбачено тематичну інтеграцію. Запитання рубрики «Поміркуй» акцентують увагу учнів на спільних цінностях, відтворених у творах української та зарубіжної літератури: «Подумай, чому українські письменники І. Франко та Л. Глібов зверталися до збірки «Панчатантра». Чому повчальна індійська історія стала популярною серед українських митців? Який висновок про зв'язки різних народів, їхні моральні цінності ти можеш зробити?» [2, Ч. I, с. 29].

Формуванню у п'ятикласників умінь дослідницької діяльності сприяє виконання творчого завдання, розробленого з урахуванням тематичної інтеграції. У процесі вивчення легенди про Робіна Гуда в рубриці «Читай і досліджуй!» зазначається: «В Україні подібну до Робіна Гуда славу шляхетних розбійників мають Олекса Довбуш та Устим Кармелюк. Дізнайся про цих народних героїв, порівняй їхні вчинки із діяннями Робіна Гуда. Підготуй цікаву презентацію свого дослідження» [2, Ч. I, с. 183].

Підручник «Література (українська та зарубіжна). 6 клас», як у змістовому, так і методичному аспектах підготовлено із дотриманням системності щодо реалізації інтегрованого підходу. Так, у процесі вивчення творів програмового тематичного розділу «Міфи народів світу» запитання рубрики «Поміркуй!» актуалізують предметні знання шестикласників про міфи та орієнтують на тематичні паралелі: «Пригадай міф про Берекінію, відомий тобі з п'ятого класу. Кого із героїв праукраїнської міфології нагадав тобі Прометей? Свою думку обґрунтуй» [3, Ч. II, с. 28].

Про тематичну спорідненість під час опрацювання міфології йдеться в рубриці «У колі мистецтв». Навчальна інформація про безсмертний подвиг Прометея, що знайшов художнє відображення в творах різних видів мистецтва, зокрема драмі давньогрецького письменника Есхіла, поезії англійського поета Джорджа Гордона Байрона та українських поетів Тараса Шевченка, Максима Рильського, поетеси Ліни Костенко, музиці німецьких композиторів Ріхарда Вагнера (симфонічна поема «Прометей») та Людвіга ван Бетховена (балет «Творіння Прометея») сприяє розвитку ключової культурної компетентності учнів [3, Ч. II, с. 29–30.]. У творчому завданні рубрики «Читай і досліджуй!» акцентовано на п'ятому подвигу Геракла, що поклав початок появі Олімпійських ігор, та запропоновано після текстувального опрацювання цього міфу підготувати повідомлення на одну із тем: «Історія олімпійських ігор» або «Українські спортсмени – олімпійські чемпіони» [3, Ч. II, с. 38–39.]

Тематичний розділ «Народні пісні» розроблено з урахуванням інтеграції як сутнісної ознаки презентації навчального матеріалу. У «Мовній скарбниці» зазначається, що свято Івана Купала святкують різні народи: «У литовців цей день називається Saulės – День Сонця, у латвійців – День Яніса та Ліго, у болгар – Єньовдень» [3, Ч. II с. 62]. Для закріплення вивченого шестикласникам запропоновано дати відповіді на запитання рубрики «Підсумуй!»: «Про які схожі звичаї та традиції різних народів тобі стало відомо? Чому, на твою думку, різні народи мають багато спільного у фольклорі?» [3, Ч. II, с. 68].

Тематична спорідненість чітко увиразнюється у змістовому наповненні навчальних тем тематичного розділу «Мудрість байки». Виконання дослідницького завдання рубрики «Читай і досліджуй!» засвідчує, що до Езопових байок зверталися поети світової літератури: «Досліди, як переосмислювали сюжети Езопа у своїх творах українські байкарі П. Гулак-Артемовський, С. Руданський, Є. Гребінка, Г. Сковорода, Л. Глібов» [3, Ч. II, с. 76]. Для осмислення тематичних паралелей рекомендовано підсумкове завдання: «Що спільного між байками Гребінки, Лафонтена та Езопа?» [3, Ч. II, с. 86].

Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної) як невід’ємний компонент у системі сучасної шкільної літературної освіти спрямований на розвиток компетентних учнів-читачів, прилучення їх до високохудожніх надбань української та зарубіжних літератур, формування усвідомлення української літератури як невід’ємного складника світової художньої культури, осмислення національної своєрідності та загальнолюдської цінності художніх творів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Яценко Т. О., Тригуб І. А. Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5–6 класи : модельна навчальна програма. Київ: Педагогічна думка, 2021. 62 с.
2. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Тригуб І. А., Слижук О. А. Література (українська та зарубіжна): підруч. для 5 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Київ: ВД «Освіта», 2022. Ч. 1. 240 с., Ч. II. 240 с.
3. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Тригуб І. А., Слижук О. А. Література (українська та зарубіжна): підруч. для 6 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Київ: ВД «Освіта», 2023. Ч. 1. 240 с., Ч. II. 240 с.